

HULPVERLEENERS OVER STELSELWIJZIGING JEUGDZORG

Een inventarisatie van de SP – 9 t/m 26 november 2012

Nine Kooiman
SP Tweede Kamerlid

November 2012

“Heel veel verschillende instellingen zullen zich gaan aanbieden bij de gemeenten. We worden elkaars concurrenten. Gaat dit nog over het beschermen van onze kinderen of over het redden van ons eigen hachje?”

-

“Je vraagt je af of beleidsmakers en politiek ook verder kunnen kijken dan 4 jaar. Dit had je kunnen verwachten. Nu gaat men terug naar eerdere signalering, decentralisatie, dus op zich prima. Alleen was het in 2004 ingegeven door een bezuiniging en nu weer. Gaan we over 10 jaar weer centraliseren??”

-

“Ook de onrust binnen de politiek is een doorn in het oog. Hoeveel wordt er op Jeugdzorg wordt er bezuinigd. Ik ben bang het ook voor de politiek onduidelijk is en dat men zich “rijk” rekent.”

-

“Dat kwartetten met de Jeugdzorg is vernietigend voor de ontwikkeling van de Jeugdzorg. De Jeugdzorg is net als opvoeding gebaat bij continuïteit, voorspelbaarheid en consequent zijn.”

INLEIDING

De jeugdzorg gaat grote veranderingen tegemoet. Alle vormen van jeugdzorg zullen vanaf 2015 onder verantwoording vallen van de gemeente. Dat gaat gepaard met forse bezuinigingen die oplopen tot bijna een half miljard euro.

De SP heeft van 9 tot en met 26 november een onderzoek gehouden onder jeugdhulpverleners en ouders. Hoe kijken zij aan tegen de stelselwijziging en hebben zij er vertrouwen in dat het de kwaliteit van de jeugdzorg ten goede komt?

Uit het onderzoek blijkt dat tweederde van de jeugdhulpverleners de stelselwijziging geen goed idee vindt. 97 procent van de ondervraagden geeft aan negatieve veranderingen in zijn of haar werkzaamheden te verwachten. Ze maken zich zorgen over toenemende bureaucratie, meer marktwerking in de jeugdzorg, versnippering van de zorg en het verloren gaan van kennis en kwaliteit.

We vroegen 111 mensen, jeugdhulpverleners en ouders, de volgende vragenlijst in te vullen.

1. Welke functie bekleedt u binnen de jeugdzorg?
2. Heeft u zicht op de plannen op de stelselwijziging jeugdzorg, zoals die op dit moment door uw instelling/gemeente/provincie en/of het rijk worden gemaakt?
3. Welke positieve veranderingen voor uw werkzaamheden in de jeugdzorg verwacht u ten aanzien van de stelselwijziging jeugdzorg?
4. Welke negatieve veranderingen voor uw werkzaamheden in de jeugdzorg verwacht u ten aanzien van de stelselwijziging jeugdzorg?
5. Wordt er in uw organisatie voor jeugdhulp gesproken over het verdwijnen van banen of mogelijk andere bezuinigingen?

In dit rapport leest u de resultaten van het onderzoek.

SP-Kamerlid Nine Kooiman is geschokt over de uitkomsten. 'Dat jeugdhulpverleners de stelselwijziging kritisch zouden bekijken viel te verwachten. Maar dat ze zo duidelijk te kennen geven de decentralisatie niet te zien zitten baart mij zorgen.'

Kooiman zal de bevindingen van het onderzoek aanbieden aan de verantwoordelijke staatssecretarissen.

RESULTATEN OP EEN RIJ

Het onderzoek leverde de volgende uitkomsten op.

1. Functie

Aan dit onderzoek hebben 105 jeugdhulpverleners meegedaan. Daarvan zijn 76 werkzaam binnen de Bureau Jeugdzorg of de William Schrikker stichting en 29 hulpverleners binnen een instelling voor geïndiceerde jeugdzorg. Aan dit onderzoek hebben ook 5 ouders meegedaan. Zij hebben allen ervaring met jeugdzorg. Daarnaast heeft 1 jeugdrechtsadvocaat de vragen beantwoord.

2. Zicht op de plannen op de stelselwijziging jeugdzorg, zoals die op dit moment door instelling/ gemeente/ provincie en/of het rijk worden gemaakt.

- 72% Voldoende zicht op de plannen
- 23% Een beetje zicht op de plannen
- 5% Geen zicht op de plannen

3. Positieve veranderingen aan stelselwijziging ten aanzien van huidige werkzaamheden

Opvallend is dat hulpverleners overwegend negatief zijn over de stelselwijziging jeugdzorg. 51% staat negatief tegenover de stelselwijziging. Daarvan kan 30% totaal geen positief punt benoemen en is 21% overwegend negatief. Waar 45% zegt positieve veranderingen voor zijn of haar werkzaamheden te zien, geven allen daarvan ook negatieve punten te zien. 4% zegt daar onvoldoende zicht op te hebben.

4. Negatieve veranderingen aan stelselwijziging ten aanzien van huidige werkzaamheden

97% zegt negatieve veranderingen voor zijn/ haar werkzaamheden te zien. 3% zegt daar onvoldoende zicht op te hebben

5. Wordt er in uw organisatie voor jeugdhulp gesproken over het verdwijnen van banen of mogelijk andere bezuinigingen?

- 29 % Ja, heb daar nu al mee te maken
- 20 % Nee, nu nog niet
- 38% Ja, wordt erover gesproken/ bang baan kwijt te raken
- 13% Geen antwoord

REACTIES

Heeft u zicht op de plannen op de stelselwijziging jeugdzorg, zoals die op dit moment door instelling/ gemeente/ provincie en/of het rijk worden gemaakt?

Jeugdhulpverleners geven vooral aan dat zij deze informatie krijgen door de organisatie waar zij werken, via internet en de media. Velen geven aan dat de plannen nog onduidelijk zijn, vooral omdat de nieuwe wet nog behandeld moet worden.

“Het lastige is dat de plannen bij de verschillende gemeentes heel divers zijn. Veelal is niet duidelijk wat het bij de verschillende gemeentes betekent voor de jeugdzorg waar wij deel van uit maken.”

“Ik weet wel dat er regelmatig overleg is van Bureau Jeugdzorg met de omliggende gemeenten. Mijn organisatie geeft geen duidelijkheid over hoe de stelselwijziging eruit zal gaan zien. Ik denk dat er nog veel onduidelijkheid is bij de gemeenten en bij Bureau Jeugdzorg zelf.”

Welke positieve veranderingen voor uw werkzaamheden in de jeugdzorg verwacht u ten aanzien van de stelselwijziging jeugdzorg?

Laagdrempelige zorg

Gemeenten krijgen de mogelijkheid om de zorg zo dicht mogelijk bij de mensen te organiseren. Laagdrempelig en dichtbij de gezinnen. Dat kan mogelijk zwaardere zorg voorkomen.

“Jeugdzorg in de wijk is wellicht een laagdrempelige manier voor mensen om zich bij vragen te wenden tot jeugdzorg zodat situaties eerder verbeterd kunnen worden en er geen beroep gedaan hoeft te worden op zwaardere zorg. Alhoewel ik me afvraag of dit zeer realistisch is.”

Eén loket en één hulpverlener

Jeugdhulpverleners en ouders geven te kennen het als voordeel te zien dat er straks 1 loket is waar ouders en kinderen aan kunnen kloppen. Veel van hen zien daarvoor een belangrijke rol voor het Centrum voor Jeugd en Gezin. Ook één hulpverlener in het gezin en één plan is een veel genoemd voordeel.

“Omdat er bij veel CJG ook veel korte lijnen zijn met maatschappelijk werk kunnen ouders ook hun financiële positie of hun relatieproblemen bespreekbaar maken.”

Continuïteit van zorg/ betere samenwerking

Gemeenten krijgen volgens jeugdhulpverleners de kans om alle schotten tussen de jeugdzorginstellingen te schrappen en de samenwerking te verbeteren. Daarnaast kan ervoor worden gezorgd dat gezinnen niet meer te maken krijgen met vele verschillende jeugdhulpverleners en zorginstellingen.

“...dat er continuïteit komt in de zorg aan kinderen en gezin. En dat een jeugdbeschermingsmaatregel niet een knip betekent in dit proces, waar alles weer van voren af aan begint en waarbij nauwelijks contact is met de overige hulpverleners in het voorliggende veld,, maar dat ook goed aangesloten kan worden bij de lopende hulpverlening aan het kind.”

“Hopelijk ook betere samenwerking tussen de zorgaanbieders (omdat iedereen weet wat er nodig is en beter inzicht heeft op wat er speelt in de gemeente) zodat er minder mensen tussen wal en schip komen en niet van het kastje naar de muur gestuurd worden....”

Bureaucratie

Als grote kans zien hulpverleners om de bureaucratie binnen hun eigen sector op te heffen. Weg met veel indicaties, protocollen en naar de gezinnen toe. Meer tijd voor hulpverlening.

“Er is geen slechtere werkgever dan de Bureau jeugdzorginstellingen in Nederland. Je komt om in documenten en controlesystemen die gecreëerd zijn en de cliënten kun je bijna niet zien. Hierdoor is de werkdruk immens.”

“Ik hoop dat doordat er gesneden wordt in het management dat er meer verantwoordelijkheid bij de werkers komen te liggen en dat daardoor ook de bureaucratie intern zal gaan verminderen. Sneller opereren met elkaar waardoor de wachtlijsten echt straks verleden tijd zijn.”

Welke negatieve veranderingen voor uw werkzaamheden in de jeugdzorg verwacht u ten aanzien van de stelselwijziging jeugdzorg?

De respondenten maken zich onder meer zorgen over onderstaande punten als de stelselwijziging is doorgevoerd. Opvallend is dat veel van deze punten ook vaak genoemd werden als kritiek op het huidige systeem.

Versnippering van de zorg

De angst is dat organisaties die nu landelijk werken straks minder gemakkelijk zorg kunnen leveren. Zij moeten dan onderhandelen met verschillende gemeenten onderhandelen in plaats van met één provincie. Jeugdhulpverleners zijn bang dat de zorg te versnipperd wordt.

“Versnippering van de zorg en verloren gaan van expertise. Met name voor de doelgroep licht verstandelijk beperkt.”

“Meerdere loketten, versnipperd hulpaanbod, onduidelijke financiële stromen met de daarbij behorende bureaucratische ellende als een pupil niet in de regio woont.”

Zorg niet in iedere gemeente gelijk.

Iedere gemeente die de zorg voor jeugd op een andere manier regelt. Angst voor rechtsongelijkheid. Wat je in straks de ene gemeente wel aan zorg krijgt, krijg je in een andere gemeente niet. Daar komt bij dat het voor ouders en scholen veel vraagtekens kan oproepen. Want kinderen gaan niet altijd in dezelfde gemeente naar school als dat zij wonen, waar moeten zij dan aankloppen? Wie is verantwoordelijk?

“Onduidelijkheid voor cliënten, omdat er in de ene gemeente van alles geregeld kan worden en in de andere niet. De ene gemeente zal ook veel meer lastige gezinnen hebben dan de ander en dus veel meer uitgaven hebben.”

“Elk kind in Nederland moet gelijke toegang hebben op tot zorg en de zorg moet in heel Nederland hetzelfde kwaliteitsniveau hebben. Dat is rechtsgelijkheid voor kinderen in de meest kwetsbare posities. En zo hoort dat ook te zijn naar mijn stellige overtuiging.”

Bezuinigingen op preventie

Hoewel de stelselwijziging juist moet zorgen voor een afname van zware en dure zorg doordat gemeenten investeren in preventieve en lichte jeugdzorg, zien hulpverleners en ouders dat gemeenten daar nu op bezuinigen. Daarnaast is er tevens de verwachting dat gemeenten vooral zullen investeren in lichte eerstelijnszorg en onvoldoende investeren in de zware en ook “duurdere” zorg.

“Mij valt op dat er door de gemeentes, maar ook door de provinciale overheden, al veel wordt bezuinigd op het lokale veld. Diensten zoals het maatschappelijk werk moeten inkrimpen. Gezinscoaches, die belangrijk werk leveren in de gezinnen, moeten uren inleveren. Naar mijn smaak staat dit in schril contrast tot de verschillende coördinatoren die in de afgelopen jaren uitbreiding van uren hebben gekregen.”

“De gedachte dat hulpverlening thuis moet plaatsvinden is leuk bedacht, maar binnen een grote stad als Rotterdam, met zijn vele multiproblem-gezinnen vaak een utopie.”

Marktwerking

Hulpverleners maken zich zorgen over marktwerking in de jeugdzorg. Dat jeugdzorginstellingen gaan concurreren in plaats van samenwerken. En dat gemeenten met name gaan sturen op prijs, in plaats van op kwaliteit.

“Meer spelers op de markt waardoor het nog onoverzichtelijker zal gaan worden dan het nu vaak al is. Mijn man werkt in de taxibranche en ik zie wat marktwerking daar doet. De rekening wordt voornamelijk bij de medewerkers gelegd, omdat de kosten om een aanbesteding te krijgen zo laag mogelijk moeten zijn. dat verwacht ik in de toekomst ook bij de jeugdzorg.”

“Gemeente zal noodgedwongen goedkopere en minder geschoolde krachten gaan inzetten. ik zal u vertellen dat de wethouders met wie ik gesproken heb totaal geen weet hebben van de gang van zaken in ons werk. En dat is zo triest!! We voorspellen draaideurcliënten!!”

Onvoldoende kennis bij gemeenten

Gemeenten worden straks verantwoordelijk voor de uitvoering van de jeugdzorg in hun gemeente, maar volgens hulpverleners ontbreekt vaak de kennis bij gemeenten of is dit nog niet op orde.

“De gemeenten hebben op dit moment te weinig inhoudelijke kennis, zoals ik de gemeenten op dit moment ervaar werken deze zeer bureaucratisch en traag, schuiven verantwoordelijkheden naar elkaar toe. Als dit de werkwijze wordt, ben ik bang dat er eerst rampen met kinderen moeten gebeuren voor duidelijk wordt dat het niet werkt.”

“Ik denk dat er slachtoffers gaan vallen omdat het voorliggend veld onvoldoende kennis heeft van risico-taxatie en de middelen om de risico's te ondervangen. Het zou me niet verbazen als dan alle wijzigingen weer worden teruggedraaid omdat men tot de conclusie komt dat de expertise en fatsoenlijke financiering onmisbaar is.”

Bang dat kennis en expertise verloren gaat

Hulpverleners hebben vraagtekens of kennis wel behouden wordt. Er is nu veel kennis bij hulpverleners die straks mogelijk ontslagen worden of waarbij het onduidelijk is of hun specialisatie wel een plek heeft in het nieuwe stelsel. Daarnaast zijn er zorgen dat gemeenten niet zullen investeren in scholing en innovatie.

“Voor mijn werkzaamheden, zoals die nu gesteld zijn, is het zeer negatief; onze expertise gaat geheel verloren en men moet het wiel opnieuw gaan uitvinden. Dit betekent veel onrust, veel onduidelijkheid en zoeken naar wie waar de verantwoordelijkheid neerlegt.”

“Ook vraag ik me af op welke manier de broodnodige innovatie door de gemeentes gerealiseerd zal gaan worden. Ik ben bang dat dit door het ontbreken van een overkoepelend orgaan/overheid niet meer, of sporadisch aan de orde zal komen.”

Toename van bureaucratie

Waar het als een kans wordt gezien om de bureaucratie op te heffen, wordt het door hulpverleners ook als een grote valkuil gezien. De angst heerst dat gemeenten controle willen houden op de zorg voor jeugd en daardoor nieuwe protocollen, indicaties en controlemomenten gaan invoeren, waardoor de bureaucratie eerder toeneemt dan afneemt.

“Er is op dit moment ook weer een trend zichtbaar van toenemende bureaucratie: alles wat nieuw is, zit weer gevangen in protocollen.”

“Groeiende aantal adviseurs en beleidsafdelingen, meer veiligheidshuizen en andere organisaties die de veiligheid van kinderen moeten volgen en waarborgen. Maar die dus ook een steeds groter beroep doen op het budget voor de jeugdhulp. Deze staan ver van de praktijk maar hebben veel invloed op de groeiende bureaucratie en protocollering.”

Wordt er in uw organisatie voor jeugdhulp gesproken over het verdwijnen van banen of mogelijk andere bezuinigingen?

Bijna 1/3 van de jeugdhulpverleners (29%) geeft aan dat zij nu al te maken heeft met bezuinigingen. Dit zijn met name de instellingen voor geïndiceerde jeugdzorg.

Medewerker Flexus Jeugdplein Rotterdam: “Op dit moment is er binnen ons bedrijfsprake van een grote reorganisatie en bezuinigingen van ruim 10%. Er zullen ongeveer 70 mensen (met een vast contract) uit moeten waarbij gedwongen ontslagen niet te vermijden zijn.”

Medewerker Rubicon Jeugdzorg: “Inmiddels is duidelijk dat er 6 mensen gedwongen uit moeten komend jaar en alle tijdelijke contracten niet verlengd gaan worden. Daarnaast investeert de organisatie niet in personeel met een tijdelijk contract. Ik heb de afgelopen 4 jaar alle cursussen en opleidingen in eigen tijd en kosten moeten doen.”

Pleegzorgwerker SGJ: “Onze organisatie verdwijnt als geheel, misschien wordt er een gedeelte overgenomen, maar wij kunnen onze zorg niet gemeentelijk verkopen. Voor ons was de verdeling naar de provincies al negatief aangezien wij een landelijk werkende instelling zijn.”

Medewerker Jeugdformaat: "Er wordt inmiddels gesnoeid: de 2,65% extra budgetkorting + btw verhoging + wegvallen OVA (Overheidsbijdrage in de Arbeidsontwikkeling), leidt tot krimp in midden- en hoger kader leidinggevend, vacaturestop, niet langer automatisch omzetten van tijdelijke naar vaste contracten (er wordt gesproken over het maken van een flexibele schil: dwz: mensen op ZZP of tijdelijke basis inhuren, dit is niet kwaliteitsverhogend). Gedwongen ontslagen zijn onvermijdelijk."

Medewerker Rentray: "Er zullen veel banen gaan verdwijnen omdat bijvoorbeeld onze organisatie zich zal gaan richten op bepaalde doelgroepen/zorgvragen. Ander voorafgaand/aansluitend)zorgaanbod zullen wij gaan afstoten. Dit gaat vermoedelijk een vermindering van minimaal 10% werkgelegenheid als gevolg hebben "

Medewerker Bureau Jeugdzorg Rotterdam: "Het moge ietwat pathetisch klinken maar er zitten dagelijks kinderen op ons kantoor dagen te wachten op een plekje. Een crisisplek, dus een veilige plek, bed, bad, brood. Het gebrek aan plekken is al jaren een probleem en er gaan alleen maar plekken af."

Medewerker Lindenhout: "De korting van 2,65% die voor 2013 is aangekondigd heeft ook krimp en reorganisatie als effect. Door de krimp van de afgelopen jaren is alle flexibiliteit (tijdelijke contracten en zo) namelijk al uit de organisatie verdwenen."

Medewerker MEE: "De MEE-organisaties krijgen in 2013 een bezuiniging van 12 % te verwerken, maar dit staat los van de decentralisatie van de jeugdzorg. Dit koste zeker banen."

Ruim 1/3 van de jeugdhulpverleners (38%) geeft aan dat er in hun instelling gesproken wordt dat er banen moeten verdwijnen of geven te kennen dat ze zelf bang zijn hun baan te verliezen. Velen van hen geven aan dat direct ontslag nu niet dreigt, maar dat contracten niet verlengd worden. Ook bezuinigingen op innovatie of tijd voor het gezin worden gevreesd.

"We moeten meer productie draaien (meer cliënten per medewerker) waardoor medewerkers plezier in het werk verliezen en het soms niet meer trekken."

"Alle tijdelijke contracten zijn al beëindigd, maar er zijn al wel weer nieuwe mensen aangenomen omdat het werk niet stopt! Soms is het echt een zootje! Als hier niet allemaal mensen werkten met het hart voor kinderen op de goede plek waren er echt al ongelukken gebeurd met kinderen. Dat weet ik zeker en dat is een groot complimenten aan al mijn collega's. Niet aan de transitie."

Slechts 1/5 geeft aan dat er in hun instelling niet gesproken wordt over bezuinigingen.

"Nee mijn organisatie weet niet hoe de stelselwijziging eruit zal komen te zien. Dat de stelselwijziging banen gaat kosten, veel banen, lijkt voor de hand te liggen als er een totale bezuiniging van 482 miljoen euro in 2017 gerealiseerd moet worden."